

Впровадження дистанційного навчання в освітнє середовище ЗВО – складний та тривалий процес. Трудомісткість цього процесу полягає в консолідації безлічі ресурсів: тимчасові витрати, матеріально-технічне та кадрове забезпечення.

Сучасні заклади вищої освіти виявляють все більшу зацікавленість у дистанційній освіті, розширюючи контингент здобувачів освіти. Розробляються дистанційні навчальні курси, при цьому залучення викладачів до роботи з навчальним курсом зводиться до мінімуму. За потенціалом дистанційної форми навчання педагог стає непомітним, і досвід, особистісні характеристики не можуть трансливатися.

Отже, на сьогодні дистанційне навчання в Україні перебуває на етапі впровадження та використання в освітньому процесі навчальних закладів.

Вважаємо, що система дистанційного навчання не замінить повністю традиційну систему освіти, а має доповнювати її, і водночас дистанційне навчання має вплив на розвиток освіти як в Україні, так і у всьому світі, та на удосконалення української системи вищої освіти.

Петренко Лариса Михайлівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійної і вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час війни у закладах професійної освіти розпочались заняття. Викладачі працюють у різних умовах – хтось знаходиться в евакуації і шукає зручне місце і технічні умови для зв'язку зі своїми учнями, інші – у глибокому тилу мають можливість викладати в аудиторіях і організувати виробниче навчання. Частина закладів освіти активно використовує змішану форму навчання, але багато хто працює дистанційно. Безумовно, нові умови вимагають нових підходів до організації освітнього процесу з підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти. Зрозуміло, що ці заняття не можуть бути класичними, про що йдеться і в рекомендаціях Міністерства освіти і науки України.

Сьогодні заклад освіти стає передусім осередком, де всі суб'єкти навчання можуть отримати не тільки знання і свою майбутню професію, але й психологічну підтримку, не втрачати відчуття приналежності до професійної спільноти, місцевої громади. У цій кризовій ситуації у викладачів виникає потреба в опануванні різними формами і методами для гнучкої організації роботи закладу освіти, налаштування відносно комфортного освітнього процесу. Сам викладач, опинившись у надзвичайній ситуації, яка характеризується невизначеністю, постійним стресом, також шукає шляхи до одержання рівноваги, до взаємодії і діяльності. Наразі повернення до виконання

хоча би деяких звичних функцій – професійних дає змогу скоріше адаптуватись до ситуації.

Тому розпочаті курси підвищення кваліфікації в Центральному інституті післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» знайшли схвальний відгук у викладачів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Оскільки куратори-тьютори використовують різні месенджери для взаємодії зі слухачами, а заняття здебільшого проводяться дистанційно у вигляді індивідуальних консультацій або в малих групах онлайн, то окрему увагу зосередимо саме на другому (дистанційному) етапі підвищення кваліфікації. вітчизняна педагогічна спільнота має досвід змішаного і дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах, набутий під час пандемії SARS-CoV2 (COVID-19) [4].

Доцільно нагадати, що особливості *синхронного режиму* полягають у взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої «учасники **одночасно** перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції». Інакше кажучи, це звичайний урок в режимі реального часу, для проведення якого обрано конкретне цифрове середовище. *Асинхронний режим передбачає* «взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, за якої учасники взаємодіють між собою **із затримкою в часі**» [3]. Для організації навчання в асинхронному режимі застосовуються інтерактивні освітні платформи, різні месенджери, електронна пошта (можливо такі її функції, як чати), блоги, форуми, соціальні мережі тощо. Отже, асинхронний режим навчання потребує сформованості навичок самостійного навчання, але від традиційної самостійної роботи він відрізняється присутністю підтримки вчителем з використанням відповідних цифрових інструментів.

Водночас треба зазначити і те, що упродовж усього карантинного періоду, починаючи з березня 2020 року, відбувалося опанування цифрових сервісів, електронних освітніх середовищ. Отже, як парадоксально це не звучить, але ця епідемія виступила драйвером змін в усіх міжособистісних, ділових і державних комунікаціях, значно підвищила рівень інформаційної і цифрової компетентності педагогічної спільноти, адже програмне забезпечення, наприклад LMS Moodle; сервіси Google for Edu для організації дистанційного та змішаного навчання – Google Classroom, Google Meet; програми «Zoom», «Skype», «Viber», «BBB»; сучасна CRM-система iCloud тощо стали невід'ємною складовою освітнього процесу. Тому включення закладів професійної освіти в активну навчальну діяльність в умовах війни сталося доволі швидко.

Однак для педагогів актуальним є професійний розвиток у процесі проходження курсів підвищення кваліфікації. На першому етапі основна увага зосереджується на реєстрації слухачів, персональних консультацій з використанням різних месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp, Lite), групових – у Viber, на платформі LMS AdL (електронне освітнє середовище УМО: [Головна \(ues.net.ua\)](http://ues.net.ua)), електронної пошти.

На II етапі курсів підвищення кваліфікації (дистанційному) освітній процес здійснюється в асинхронному режимі. Зміст навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів спрямований на прогресивні зміни, розвиток «властивостей та якостей особистості, які відбуваються в період після здобуття фахівцем вищої освіти й до кінця його професійної педагогічної кар'єри» [2, с. 203]. В університеті використовується широкий спектр форматів навчальних матеріалів для дистанційного навчання слухачів. Це: «текстові матеріали, відео- та аудіоматеріали, презентації, Internet-конференції, вебсемінари, тренінги тощо» [1, с. 114]. Представлення цих матеріалів у Web-бібліотеці закладу уможливорює «конструювання сучасного змісту, методів роботи, безпосереднього моделювання нових форм у сфері освіти в цілому», а також «сприяє вирішенню навчально-професійних завдань освітян», розгортанню нелінійної траєкторії «комплексу сучасних знань з урахуванням різноманітності суспільних викликів, освітніх і професійних тенденцій» [1, с. 115].

Дистанційне навчання на II етапі підвищення кваліфікації викладачів підтримується через створення віртуальних кабінетів для кожної категорії слухачів на кожній кафедрі Центрального інституту післядипломної освіти. Структура віртуального кабінету відповідає формату асинхронного навчання слухачів. Він обов'язково має віртуальну дошку, на якій куратор-тьютор робить оголошення з метою координації дій слухачів і взаємодії з викладачами інших кафедр. Okремо є опція «матеріали», доступ до якої здійснюється через вхід у меню. Також є поличка матеріалів, на якій тьютор-куратор розміщає рекомендаційні та інструктивні матеріали. Наприклад, це може бути орієнтований список тем випускних робіт, вимоги до оформлення випускних робіт або методичні рекомендації щодо роботи в електронних кабінетах освітнього середовища тощо. У віртуальному кабінеті обов'язково є список слухачів групи та чат. Чат призначений для взаємодії на рівні слухач ↔ куратор-тьютор. До послуг слухачів курсів підвищення кваліфікації пропонуються матеріали Web-бібліотеки закладу, які класифіковано за категоріями – загальні матеріали і кафедри, в яких розміщені спецкурси, презентації, відео, монографії, посібники, лекції та ін.

Таким чином в електронному освітньому середовищі Центрального інституту післядипломної освіти представлено дидактичні матеріали для підвищення кваліфікації викладачів закладів професійної освіти. У разі їх недостатності для виконання завдань (наприклад, підготовки випускної роботи) педагоги – слухачі курсів підвищення кваліфікації можуть скористатися матеріалами електронної бібліотеки НАПН України: [Вас вітає Електронна бібліотека НАПН України - \(iitta.gov.ua\)](http://iitta.gov.ua). Як і в будь-якій бібліотеці, в ній треба зареєструватись, а далі шукати матеріали за ключовими словами або за автором. Достатньо великий перелік матеріалів, доступний не тільки для користування, але і для завантаження, представлений на сайті ДЗВО «Університет менеджменту освіти» ([Університет менеджменту освіти - Університет менеджменту освіти \(umo.edu.ua\)](http://umo.edu.ua)) безпосередньо на кафедрах

Центрального інституту післядипломної освіти, наприклад: [Університет менеджменту освіти \(umo.edu.ua\)](http://umo.edu.ua).

Не зважаючи на звуки сирен, обстрілів і бомбардувань, свою роботу продовжує Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В. О. Сухомлинського України: <https://dnpb.gov.ua/ua/>. Для користування її ресурсами викладачі закладів професійної освіти мають зареєструватися і ознайомитися з усім переліком послуг на сайті зазначеної бібліотеки, що можна зробити, користуючись комп'ютером або смартфоном.

Водночас в умовах війни важливо враховувати морально-психологічний стан педагогів і добирати такі методи роботи, які б не допускали зайвого навантаження. Оскільки по завершенню курсів підвищення кваліфікації слухачі мають подати виконану випускну (підсумкову) роботу, тему якої обирають вони самі, то радше було би обрати найбільш зручну для себе форму її виконання. Це можуть бути творчі роботи, наприклад: анотований список літератури за темою, дайджест наукової та науково-методичної літератури за обраною актуальною темою, практична власна (авторська) розробка, опис власного практичного досвіду з теоретичним обґрунтуванням, портфоліо, есе.

У цей період слухачі можуть звертатися за консультаціями з різних питань, що стосуються підвищення кваліфікації, до кураторів-тьюторів, наукових керівників випускних (підсумкових) робіт. Доцільними також будуть проведення індивідуальних або групових зустрічей з використанням різних месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp, Lite) як ефективного та безпечного електронного освітнього простору.

Отже, резюмуючи, зазначимо, що на сьогодні професійний розвиток викладачів закладів професійної освіти в умовах військового стану має апробоване в період довготривалого карантину дидактичне забезпечення: 1) зміст навчання, представлений достатньо різноманітним контентом електронних освітніх ресурсів у Web-бібліотеці закладу на платформі LMS AdL (електронне освітнє середовище УМО; 2) форми – дистанційна у режимі синхронного і асинхронного навчання; 3) методи – консультації (індивідуальні та групові) з використанням різних месенджерів; 4) види випускної (підсумкової) роботи; 5) наукові підходи – андрогогічний, акмеологічний, інформаційний; 6) принципи – гуманізму і доцільності зменшення фізичного і психологічного навантаження, емпатії.

Список використаної літератури

1. Кириченко М. О., Просіна О. В., Кравчинська Т. С., Швень Я. Л. Нелінійне світорозуміння дорослих: неформальна освіта в системі українського відкритого університету післядипломної освіти. *Науковий часопис НПУ імені Н. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 77. С. 113-117.

2. Купрієвич В., Паздрій В., Антонюк Л. Особливості організації та форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної

(професійно-технічної) освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 198-205.

3. Пасічник О. Синхронне і асинхронне дистанційне навчання. Сучасна освіта. URL: [Синхронне й асинхронне дистанційне навчання – Освіта.UA \(osvita.ua\)](http://Osvita.UA)

4. Петренко Л.М. Аналітичний огляд запиту на публікації з питань професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників: Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. III Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 15–16 черв. 2021 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2021. – С. 132-135.

Письменна Олександра Михайлівна,
аспірант кафедри інформатики та прикладної математики
Криворізького державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Пандемія призвела до суттєвих змін у сфері освіти, але наразі освітній процес додатково ускладнюється воєнним станом. Заклади освіти, зокрема медичні, змушені були швидко реагувати і переформовувати весь процес навчання, у тому числі графік, форми, методи і технології. Змішане навчання за С. Консорцієм, це змішані (гібридні) курси, як результат інтегрування онлайн курсів, на які виділяється 30%-70% навчального часу, з традиційними класними (аудиторними) заходами плановим, педагогічно цінним шляхом [1].

Виришальними при впровадженні змішаного навчання стали наступні принципи: гнучкість та адаптивність; можливість урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти (варіації змісту навчальних матеріалів, темпу та засобів навчання тощо); мобільність (можливість навчатися в зручний час у будь-якому місці, вибираючи найбільш доступні для себе засоби навчання); забезпечення захисту інформації (конфіденційність зберігання особистих даних, безпечна передача даних тощо); економічна ефективність (за рахунок більш раціонального використання навчальних приміщень, матеріально-технічної бази тощо, можливості збільшення аудиторії здобувачів освіти); використання спеціалізованих технологій і засобів навчання (можливість дистанційної взаємодії передбачає необхідність доступу до мережі Інтернету, спеціальних пристроїв, таких як комп'ютер, мобільний телефон, планшет тощо, а також програмного забезпечення) [2, с. 24].

Технологія змішаного навчання містить в собі багато інтерактивних методів і прийомів, широко послуговується інформаційно-комунікативними технологіями, навчальними ресурсами, у тому числі електронним навчальним контентом та електронними підручниками [3].

З урахуванням головних принципів змішаного навчання для підготовки